

P. Skoberne je prispeval razmeroma kratko poglavje o naravni dediščini. V njem predstavlja jame, podzemeljsko živalstvo in območja, ki so vredna posebnega varstva.

V drugi polovici knjige je opisana človekova dejavnost na Krasu. Zanimivi so sledovi kamenodobnega lovca in graditelja predzgodovinskih utrd in gradišč, ki sta jih predstavila **I. Turk** in **A. Velušček**. Prebivalstvo, gostoto naseljenosti, starostno in poklicno sestavo današnjih Kraševcev ter razne gospodarske dejavnosti in večja naselja obravnavata **D. Kladnik** in **I. Rejec Brancelj**. V etnografski podobi Krasa prikazuje **N. Križnar** gospodarske dejavnosti, vendar drugače kot družbeni geografi. Opisuje tudi izdelavo bičev, žganje apna, gojenje sviloprejk, smolarjenje in zasebno prodajo vina v znamenitih osmicah, pridobivanje olivnega olja, kuhanje brinjevca, vsakdanje in praznične jedi, božični ogenj in pustne šeme.

Vsebinsko bogato je tudi poglavje **P. Fistra**, **L. Laha** in **N. Štupar Šumi** o kraški arhitekturi in njeni zgodovini, obliki tradicionalnih naselij, kamnitih sestavinah in okraških kraških domačij ter njihovem stavbenem razvoju. Orisana je izvirna arhitekturna dediščina kraških kamnosekov. Zadnji del tega poglavja je namenjen gradovom in graščinam na Krasu in bližnji okolici. Bibliografske vire po posameznih poglavjih je povzela **M. Kranjc**, zabeležila je 167 enot, v besedilu pa je omenjenih še nekaj drugih.

Slovenski klasični Kras naj bi bil tako prvič celovito predstavljen svetu. Kartografska dokumentacija je likovno sicer privlačna, vsebinsko pa površna. Marsikdo bo v knjigi zaman iskal vsebinsko, imensko ali stvarno kazalo. Slovenski Kras bi vsaj v povzetku zaslužil bolj poglobljeno oceno svoje vloge v krasoslovju, pa tudi v turizmu, če pustimo ob strani njegov širši kulturni pomen. Nekaj priložnosti za dopolnitev pri novih prevodih in ponatisih vsekakor ostaja, tudi za morebitni natis v slovenščini, ki naj bi zajel še del Krasa onkraj meje.

Peter Habič

Karel in Marjeta Natek:

Slovenija — Priročnik o značilnostih in delovanju države:

Geografska, zgodovinska, pravna, politična, ekonomska in kulturna podoba Slovenije. Ljubljana 1998: Založba Mladinska knjiga, 410 strani, 120 tabel in grafikonov, ISBN 86-11-15348-0

V predgovoru avtorja poudarjata, da sta se namenoma izognila subjektivnim presojam in vrednotenjem statističnih podatkov. Tako je prepuščeno bralcu, da ob spletu različnih podatkov, predstavljenih iz različnih zornih kotov, sam presodi globlja ozadja stanja in razvojnih teženj. Delo presega vsebino klasičnega priročnika, in četudi imamo že nekaj publikacij z značilnimi statističnimi in drugimi podatki o Sloveniji, jih ni nikjer na enem mestu zbranih toliko z različnih področij in ustreznimi opisi, pa naj gre za geografske razmere, gospodarstvo, negospodarstvo, upravo ali kaj drugega. Tisti deli knjige, ki navajajo tudi statistične podatke, se smiselno prepletajo s kvalitativnimi informacijami.

Pomembno je, da so pri knjigi sodelovali strokovnjaki z različnih področij, zato imamo v obrazložitvah preprosto, a strokovno neoporečno podane različne definicije, zlasti tiste, ki zadevajo gospodarsko in upravno področje in jih mnogi ne poznajo dovolj. V predgovoru knjige je poudarjeno, da brez poznavanja geografskih in zgodovinskih značilnosti ni mogoče razumeti današnjih razmer in izjemno tesne prepletenosti najrazličnejših dejavnikov. To izhodiščno misel avtorja v knjigi vseskozi upoštevata in pozornemu bralcu pomagata razumeti, da je za pravilno razumevanje razmer in snovanje poti v prihodnost treba upoštevati tudi širša ozadja obravnavanih problemov. Pri vključevanju v EU in snovanju razvojnih politik posameznih sektorjev gospodarstva in negospodarstva bo to še posebej pomembno.

Priročnik je urejen po posameznih področjih, vendar znotraj teh s smiselnimi poudarki, ki imajo širši pomen. Čeprav je zgodovina Slovenije obravnavana v posebnem poglavju, sta avtorja v poglavju o legi in gospodarskem položaju opozorila na tista dejstva, ki se jih v sedanjem zgodovinsko značilnem obdobju premalo zavedamo. Geografske značilnosti so sicer stalne, vendar jih moramo v različnih obdobjih in okoliščinah pravilno razumeti in upoštevati njihov pomen. Slovenija je bila ne samo geografsko, temveč tudi kulturno in gospodarsko že v preteklosti dejavni vezni člen med srednjo in Zahodno Evropo ter Balkanom.

Poglavje o prebivalstvu predstavlja temeljne značilnosti tovrstnega razvoja Slovenije v preteklosti in tudi opozori na staranje prebivalstva, neenakomeren razvoj poselitve in neobetavno demografsko podobo za prihodnost.

Splošni pregled gospodarstva oriše glavne značilnosti njegovega razvoja v preteklosti, od obdobja pred prvo svetovno vojno, med obema vojnoma, v obdobju socialističnega gospodarstva po drugi svetovni vojni, do obdobja tranzicije po osamosvojitvi Slovenije. Poglavje "Podjetja in druge oblike organiziranosti pravnih oseb" ponuja koristne informacije za najbolj ustrezno delovanje posameznikov ali skupin pod trdnimi pogoji svobodnega trga.

Posebno poglavje o kmetijstvu predstavi kompleksnost te problematike, saj se je delež kmetijskega prebivalstva z 31,3 odstotka leta 1961 znižal na 7,8 odstotka leta 1991. Na vprašanja kmetijstva se navezuje gospodarjenje z gozdovi, saj spada Slovenija s 54,2 odstotka gozdnih površin med najbolj gozdnate dežele v Evropi.

V knjigi so obravnavana tudi druga področja gospodarstva in negospodarstva, na primer socialno varstvo, izobraževanje, kultura itn.

Novo delo je zelo uporabno tudi za tujce, zato bodo dobrodošle tujejezične izdaje, ki jih je založba napovedala na predstavitvi "Slovenije". Omenil sem že, da sta se avtorja namerno izognila subjektivnim presojam. V tej fazi njunega dela je to pohvale vredno. Ko pa knjigo pozorneje pregledamo, se nehote pojavi misel, da bi lahko to delo pomenilo predhodnico novi, v sedanjem obdobju zelo aktualni publikaciji, v kateri bi bila ta ali še nekatera dodatna področja obravnavana izrazito problemsko. Knjigo seveda toplo priporočamo tudi vsem geografom.